

Voksnes støtte i barns utforsking og lek

Hvordan støtter de ansatte barnas fantasifulle utforsking og lek med gjenbruksmateriale

Julie Aarnæs
[kandidatnummer: 22]

Bacheloroppgave
[BHBAC3990]

Trondheim, April 2022

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innhold

1. Innledning	2
1.1 Bakgrunn for valg av tema	2
1.2 Problemstilling	3
1.3 Oppgavens oppbygning	3
2. Teori	3
2.1 Gjenbruk og gjenbruksmaterialer	4
2.2 Realfag	5
2.3 Fantasi	5
3.4 Rommet som den tredje pedagog	5
3.4.1 Materialenes muligheter	6
3.4.2 Rommets utforming	7
3.5 Voksenrollen	8
3.5.1 Lekeleder	8
3.5.2 Rekvisitør	8
3.5.3 Hva kjennetegner ett godt lekemiljø?	8
3. Metode	9
3.1 Valg av metode	9
3.1.1 Observasjon	9
3.1.2 Intervju	10
3.2 Valg av informanter	10
3.3 Planlegging av datainnsamling	11
3.4 Beskrivelse av gjennomføring	11
3.5 Analysearbeid	12
3.6 Metodekritikk	13
3.7 Etske retningslinjer	13
4. Funn og drøfting	14
4.1 Tilbud av materiale	14
4.2 Rommets tilrettelegging	16
4.3 voksenrollen	18
4.3.1 Påvirkningskraft	18
4.3.2 Personalets holdninger	19
5. Oppsummering/konklusjon	21
6. Litteraturliste	24
7. Vedlegg	26
Vedlegg 1	26
Vedlegg 2	26

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Gjennom tidligere praksisperioder har jeg observert at de ansatte ikke støtter barna så mye i deres utforsking av materiale som er udefinerbart. Det har ikke blitt lagt opp til det da de ansatte hadde lite eller ingen kunnskap om materialene. Under aktiviteter har det blitt bragt inn materialer som har en gitt mulighet og definisjon, som kan ha satt en stopper for barnas fantasi i mine øyne. I tredje års praksisperiode ønsket jeg å gjøre noe med denne observasjonen. Jeg hadde ett endrings og utviklingsarbeid som omfattet gjenbrukstemaet. Det jeg trodde skulle bli en stor fiasko ble heller noe svært positivt som jeg tar med meg videre. Jeg var på en stor-barns avdeling som aldri hadde hatt om temaet, og barna var dermed ikke kjent med aktivitetene jeg skulle gjennomføre. Da jeg så hvor mye glede og undring barna hadde under aktivitetene så ga det meg lyst til å forske mere på dette.

Da jeg skulle utforme hva jeg ønsket å skrive om i denne bacheloroppgaven var jeg innom mange ulike temaer. Men gjenbruksbegrepet og voksenrollen var gjennomgående i alle problemstillinger. Grunnen til at jeg ville ha om gjenbruk er fordi det er både et sentralt tema i fordypningen jeg tar, men også fordi det er svært viktig i dagens samfunn. Begrepet har vokst de siste årene og folk tenker gjenbruk mer enn noen gang før. Begrepet omhandler det å ta vare på ting rundt oss ved å bruke det på nyttrammeplanen fastslår dermed at barna skal lære å ta vare på naturen og deres omgivelser. De ansatte har dermed en viktig oppgave i å fremme gode verdier og holdninger rundt dette. (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Siden voksenrollen også har en sentral rolle i problemstillingen min så vil jeg her også trekke frem viktigheten i form av rammeplanens utsagn om deres rolle i leken med barna. Personalet har en svært viktig rolle når det kommer til leken for barna. De skal aktivt bidra til at alle kommer inn i leken og berike og støtte den på barnas premisser ved å være lydhør og observere. (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Før jeg satte i gang med datainnsamlingen hadde jeg utformet en problemstilling som omhandlet hvordan personalet legger opp til den fantasifulle leken med gjenbruksmaterialer. Jeg ville da se på personalets rolle når det kom til planlegging. Men etter endt datainnsamling så innså jeg at jeg hadde fått mye mer informasjon om hvordan de ansatte støtter barna ved å tilrettelegge rommet og opptre i leken deres. Og det er slik jeg utformet min problemstilling.

1.2 Problemstilling

Jeg har valgt problemstillingen:

«Hvordan støtter de ansatte barnas fantasifulle utforskning og lek med gjenbruksmaterialet»

1.3 Oppgavens oppbygning

Oppgaven er inndelt i fem hovedkapitler. I innledningen har jeg skrevet om bakgrunnen for min problemstilling slik at mitt ståsted kommer frem. Videre så kommer teorikapittelet hvor jeg har tatt for meg de viktigste begrepene som er hentet ut fra problemstillingen. Jeg har valgt å ta for meg to overordnede kategorier. Den første omhandler det fysiske rommet hvor jeg har skrevet om rommets utforming og materialenes muligheter. Den andre kategorien er voksenrollen hvor jeg har tatt for meg to ulike roller og hva som kjennetegner ett godt lekemiljø for barna. Dette er teori som vil være nyttig for meg i drøftingsdelen. Deretter går jeg videre til metodedelen hvor jeg utdyper om valg av metode og informanter, samt forteller om hvordan jeg planla og gjennomførte datainnsamlingen. Jeg reflekterer kritisk over metodevalg og forteller om de etiske retningslinjene som påfølger min rolle som forsker. Videre skriver jeg om mine funn og drøfter dette i lys av teorien jeg har presentert. Helt til slutt skriver jeg en avslutning som vil oppsummere hele oppgaven.

2. Teori

I dette kapittelet tar jeg for meg begreper som er sentrale for min problemstilling. Jeg vil først presentere gjenbruk og fantasibegrepet da dette er sentralt i min problemstilling. Videre forteller jeg kort om realfagsbegrepet da dette er bakgrunnen for problemstillingen min. Så vil jeg se på hvordan voksenrollen og det fysiske rommets utforming spiller inn på barna og deres fantasifulle utforskning og lek med gjenbruksmateriale. Grunnen til at jeg har med teori om ulike roller de voksne kan ha i leken med barna, er for å belyse at det finnes ulike måter å støtte dem på. Dette er noe som jeg ser på som en måte å støtte barna i deres utforskning like mye som deres lek. Det var også sentralt for meg å ha med litt om rommets muligheter da det enten kan ødelegge eller fremme barnas utforskning. Hva jeg har med her er med på å danne grunnlaget for at jeg skal kunne se en sammenheng i drøftingsdelen.

2.1 Gjenbruk og gjenbruksmaterialer

Mange barnehager i dag har mer fokus på gjenbruk enn tidligere. Gjenbruk i seg selv vil si at noe blir brukt på nytt eller får ett nytt liv. Dette er en strategi som vil spare miljøet for avfall og som vil komme godt til nytte økonomisk. (Bråten & Kvalbein, 2014, s.22).

Det finnes mange ulike benevninger på dette begrepet. Det kan omtales som for eksempel udefinerbart materialer, overskuddsmaterialer eller verdiløse materialer alt etter som personen som omtaler det. (Waterhouse, 2013, s.85-86). Ut fra benevningen de bruker kan vi se hvilken tilnærming personen har til gjenbruk som ressurs. En god holdning til gjenbruk hos personalet, kan være med på å påvirke barna positivt i den forstand at de opplever spenning og kreativitet rundt det å skape ett nytt produkt. De vil kunne oppleve at dette kan være en ressurs med høy verdi. (Bråten & Kvalbein, 2014, s.26). Hvis personalet er i god dialog med barna under en skapende prosess med slike materialer, vil de utvide barnas forståelse for sammenhengen i produksjon, forbruk, natur og miljø. (Waterhouse, 2013, s.87).

Mange vil se på gjenbruksmaterialer som søppel, men sosialantropologen Mary Douglas mente at det ikke var noe som kaltes for søppel, men heller at noe er på rett eller feil sted. Når en ting er på rett plass ut fra hva vi assosierer det med så vil det være en ressurs. (Bråten & Kvalbein, 2019, s.145). Erfaringer med materialer har bygget seg opp gjennom oppveksten og det er enkelt å bli fastsittende i velkjente mønstre. Vi er ikke alltid like åpne for det ukjente og nye bruksmåter da det er mer behagelig å bruke det velkjente enn det ukjente. (Bråten & Kvalbein, 2019, s.144) Personalet må først jobbe med egne holdninger til gjenbruksmaterialer før de kan støtte barna i deres utforskning. Bråten og Kvalbein mener at alt materiale kan brukes til noe, men det handler bare om å finne riktig bruksområdet.

Det er mange gode grunner for at gjenbruk burde ha eller har en sentral plass i barnehagen. En av de større begrunnelsene er at det er økonomisk med tanke på å kjøpe inn materiale. Gjenbruksmaterialet kan være så mangt og det er derfor lett tilgjengelig å få tak i. Det kan for eksempel være stoffrester, papp eller metallbokser som enten får nytt liv eller brukes som noe annet i leken eller annen aktivitet. Sett i en kreativ og lekende prosess vil barna kunne se mange muligheter og styrke deres kreative og kunstneriske kompetanse. (Waterhouse, 2013, s.86). Barna vil også kunne lære om egenskapene til materialene de jobber eller leker med, som for eksempel slitestyrke eller holdbarhet. (Bråten & Kvalbein, 2014, s.26). Det kan være med på at de forholder seg og benytter seg ulikt av materialene.

2.2 Realfag

Det er mange som ikke helt forstår hvilken plass realfag har i barnehagen. Brostrøm og Frøkjær sin definisjon på hvorfor realfag har en plass i barnehagen tar utgangspunkt i barnas spørsmål, undring og nysgjerrighet om det som omgir dem. Det er ikke nødvendigvis sluttproduktet som teller eller at alt gikk etter planen, men prosessen barna er i vil være med på å utvikle glede, kreativ tenkning og vennskap. (Brostrøm & Frøkjær, 2016, s.16-19). Dette er hva jeg vil se på i denne bacheloroppgaven.

Det finnes mange grunner til at det burde jobbes med realfag i barnehagen. Ved å jobbe med matematikk og naturfag vil barna utvikle sin kognitive evne da realfag gir allsidig tenketrening og utvikler språket. (Brostrøm & Frøkjær, 2016, s.9). Det er derfor viktig at personaler kan se sammenhenger mellom fagene, og jobbe aktivt med det i planlagte og spontane aktiviteter sammen med barna.

2.3 Fantasi

Fantasibegrepet er noe som er sentralt i min problemstilling og er derfor viktig å belyse. Fantasien i seg selv kan være personlige forestillinger som uttrykker noe gjennom abstrakte eller urealistiske scenarier. (Moe, 2018, s.133). Kreativitet begrepet henger ofte i sammenheng med fantasi og er noe som utfyller hverandre. I følge Vygotskij så er fantasien en viktig forutsetning og grunnlaget for at man skal kunne være og tenke kreativt. Han hevder også at alt vi har med oss fra tidligere erfaringer er med på å danne grunnlaget for fantasien. (Moe, 2018, s.134).

Mange vil nok påstå at barn har større fantasi enn voksne. Det kan være flere grunner til dette, og ett eksempel er at barn har stor tro på produktet av sin egen fantasi og tar i mindre grad til seg hva omverden sier eller mener. Hvor mye vi får erfart og opplevd er med på å danne virkelighetsgrunnlaget. Det er hvordan vi bruker dette grunnlaget og forholder oss til egen fantasi som er med på å bestemme hvor fantasifulle vi er. (Moe, 2018, s.136).

3.4 Rommet som den tredje pedagog

Den voksne kan støtte barnas i deres utforskning gjennom å tilrettelegge rommet for barna. Det fysiske rommet barna befinner seg i har mange muligheter til å utforskes og brukes av barna. Jeg vil derfor blant annet presentere hva førsteamanuensis Arne Trageton forteller om materialenes affordances i sin bok: *Leik med materiale*. Men rommet i seg selv og dens

utforming er også ett sentralt tema. Biljana har i sin bok: *Begripe med kroppen* Undersøkt hva barna bruker rommet til.

3.4.1 Materialenes muligheter

Ulike materialer vil by på ulike utfordringer og affordances. Ved at barna får møte stor variasjon i materialer får de stimulert nysgjerrigheten. (Fredriksen, 2013, s.110). Alt i rommet har sine affordanser. J.J. Gibson beskriver begrepet slik: «affordances is a quality of an object, or an environment, that allows an individual to perform an action». (Moe, 2018, s.172). Det vil si at kvalitetene til ett objekt og øyet som ser, bestemmer hvilke muligheter objektet har. Hva barn har av tidligere erfaringer og opplevelser vil påvirke hvilke muligheter de ser i ett objekt. Begrepet kan knyttes til gjenbruksmaterialer da det ligger mange ulike måter å skape noe nytt med produktet, eller bruke det på en ny måte i leken. (Moe, 2018, s.172). Det er derfor det er ett sentralt begrep i min problemstilling om bruken av gjenbruksmaterialer. Det er bare barnas fantasi som kan sette grenser for hva objektene kan bli til, og dette er noe av det jeg har innhentet informasjon om gjennom observasjon og intervjuer.

Men selve det sosiale ved leken kan også være avgjørende ut fra leketilbudet og hvilke materialer som er tilgjengelig for barna. (Bernsen, 2019, s.77). De ansatte kan støtte barna i deres fantasifulle utforskning av materialet ved at de legger frem materialer ut fra hva de har observert barna er opptatte av. Da vil det være mer spennende for barna å leke med det. Hvis det først legges frem ett nytt materiale så er det viktig at det er nok av det slik at barna kan herme etter hverandre. Spesielt toddlerne er glad i hermelek og vil gjerne ha det samme som de andre barna. (Bernsen, 2019, s.77)

Mange barnehager i dag har kjøpt inn dyre leker som er unødvendige og hindrer allsidig lek. (Trageton, 2007, s.98). For at en konstruksjonslek, sansemotorisk eller rollelek skal kunne blomstre, så trenger barna bare seg selv og deres fantasi i samspill med ustrukturert formbart materiale. Ved å ha enkelt udefinert materiale vil barnet kunne uttrykke tankene og følelsene sine, samt utvikle sin fantasi og kreative side. (Trageton, 2007, s.98). Trageton viser til en norsk undersøkelse fra 1992 hvor 130 barnehagelærere og assistenter ble spurt om de viktigste leketilbudene i barnehagen. Lego og playmo var noe av det mest sentrale som ble nevnt, men ikke en eneste person nevnte leire, sand eller faste materialer. (Trageton, 2007, s.99). Det skal sies at det er en del år siden denne undersøkelsen ble gjennomført og det hadde nok vært andre svar den dag i dag, men vi kan likevel fundere over hvorfor forhåndsdefinerte leker er mer sentrale i barnehagen enn udefinerte. Trageton mener at det krever større innsats

fra barnets side for å transformere udefinerbart materiale til leken. Mens mer strukturert materiale krever mindre innsats og det vil være lettere for barnet å vite hvilken retning leken skal gå. (Trageton, 2007, s.100).

3.4.2 Rommets utforming

De voksne kan iscenesette rommet med ulikt materiale som vil forandre lekemiljøet for barna. Rommet vil da bli transformert til et rom med nye opplevelser, utforskningstrang og tilfører en estetisk dimensjon. (Bernsen, 2019, s.74). Hvilke materiale som finnes i rommet vil være påvirkende for barna og det kan styre retningen leken går i. «Det barnehagepersonalet velger av løsninger i lekerommet og utvalg av lekematerialer, kan være med på å åpne eller lukke for barnas fantasi og muligheter i lek» (Bernsen, 2019, s.74). Dette er en setning som sier litt om hvor viktig rommets utforming er for barna i forhold til deres utforskning og fantasi. Bernsen hevder også at personalet blir mer aktive og nysgjerrige i møte med et spennende og nytt lekemiljø. Noe som igjen vil reflektere positivt i møte med barna da de voksne engasjerer seg mer.

Bernsen har ett eksempel i sin bok om kunstpedagogisk utviklingsarbeid i barnehagen. I eksempelet så har de byttet ut alle tradisjonelle leker med bøtter i ulike størrelser. Dette var på en småbarnsavdeling, og toddlerne inviterte bøttene til felles utforskning og lek. I dette lekerommet så får barna brukt hele kroppen når de utforsker materialene. Det er også nok av materialer til alle. (Bernsen, 2019, s.74). Ved å endre på lekematerialene som tilbys så forandres hele lekemiljøet for barna og rommet byr på nye opplevelser og spenning. (Bernsen, 2019, s.74).

Biljana C Fredriksen skriver i sin bok «begripe med kroppen» om ulike aktiviteter hun hadde med barna. Hun har filmet alt og det viste seg at rommets form, størrelse og innredning var en viktig faktor for aktivitetene til barna. (Fredriksen, 2013, s.107). Hun forberedte rommet på forhånd, og når barna kom så utforsket de i henhold til hva de trodde var forventet av dem. (Fredriksen, 2013, s.107). Ved at hun ikke grep inn i utforskningen så måtte barna gjøre opp egne meninger om hva de skulle gjøre eller bruke materialene til. I observasjonen jeg foretok meg for denne oppgaven så hadde en av informantene en annen tilnærming til dette med å gripe inn og forberede.

3.5 Voksenrollen

Da min problemstilling omhandler hvordan personalet støtter barnas fantasifulle lek, så er det nødvendig å se på hvilken rolle den voksne har. Den voksne har stor innvirkning på leken hos barna og jeg vil presentere både ulike roller den voksne kan ha i leken, men også hva som kjennetegner et godt lekemiljø ifølge forskere og psykologen Margareta Öhman.

3.5.1 Lekeleder

Vygotskijs synspunkt på hvordan en pedagog skal ta del i leken er i tråd med hva en av mine informanter forteller om dette. Både informanten og Öhman bruker begrepet *lekeleder* for å vise til en aktiv rolle den voksne kan ha i leken. Den voksne skal engasjere seg og støtte barna i deres lek, men må være lydhør ovenfor barna. Her må man være bevisst over valgene man tar slik at leken forlenges og berikes på en god måte. Den voksne kan gjøre dette ved å foreslå temaer og/eller introdusere nye materialer. (Öhman, 2012, s.245). Spesielt de yngste trenger ekstra støtte for å komme inn i leken eller for å holde liv i den. Barnet som ikke har utviklet sin lekkompetanse og ser dets gleder, vil trenge gode erfaringer med at noen leker med det. Dermed vil barnet kunne bli en som kan leke og finner glede i dette. (Öhman, 2012, s.223). Og det er her den voksne har en viktig rolle.

3.5.2 Rekvistør

Dette er en tilnærming hvor den voksne ikke er aktivt deltakende men heller støttende. Her er det sentralt at personen aktivt tilbyr sin hjelp etter barnas forespørsel. Her så vil det å være lydhør ovenfor barna også være sentralt og den voksne kan hjelpe barna med å forberede leken ved å arrangere leksituasjoner. Underveis så kan den voksne gi råd om ulike temaer slik at leken kan fordype seg mer, og/eller komme med rekvisitter barna måtte trenge. (Öhman, 2012, s.245)

3.5.3 Hva kjennetegner ett godt lekemiljø?

Det finnes mange forutsetninger for at det skal bli ett godt lekemiljø i barnehagen. Det er blant annet viktig at barna får god nok tid til å finne flytsonen. Dette er en tilstand hvor barnet glemmer tid og sted, og er konsentrert om den aktiviteten den gjennomfører. Denne opplevelsen vil styrke den psykiske kompetansen hos barnet som vil føre til at den øker selvbevisstheten, og barnet vil bli tryggere på seg selv og sin kompetanse i samspill med andre. (Kibsgaard. S, 2014, s. 355). Det er dermed viktig at den voksne ikke avbryter leken

bare fordi de selv har planlagte aktiviteter. Öhman skriver om en del forskere som mener at de voksne forstyrrer barnas naturlige lekeprosess ved å gripe inn. Hvis barna leker godt alene så skal de få være i fred. Den voksne bør i stedet forsikre barna om at de er trygge gjennom sitt ikke verbale nærvær. Gjennom dette vil barna være selvstendige i egne valg og sine intensjoner og komme frem til kreative løsninger. (Öhman, 2012, s.244).

Öhman hevder at inspirasjon og erfaring er en grunnforutsetning for at leken skal til. (Öhman, 2012, s.234). Det er svært vanskelig for barna å leke noe som de ikke har kjennskap til eller erfaring om. Derfor er det essensielt at den voksne observerer og innhenter informasjon om hva som interesserer barna der og nå, slik at de kan lage ett opplegg rundt dette. (Öhman, 2012, s.234). Barna vil da ta med seg inspirasjon og kunne leke sammen om dette fenomenet i etterkant.

3.Metode

3.1 Valg av metode

I min bacheloroppgave har jeg brukt både observasjon og intervju som kvalitativ metode for å få svar på problemstillingen min. Grunnen til at jeg brukte et slikt flermetodedesign var for at jeg vil kunne belyse synspunkter og synsvinkler innenfor mitt tema og øke min troverdighet ved at jeg både observerer hvordan de voksne handler i praksis før de svarer for seg på intervju. (Bergsland & Jæger, 2014, s.69). I motsetning til den kvantitative metoden så har den kvalitative ett bredere spekter av innsamlingsmetoder. Dette er alt fra observasjon, prosjektarbeid eller samtaler for å nevne noen. Her er fokuset på hvordan mennesker handler i hverdagslig kontekst og dermed blir kontekst og fortolkning viktig for å kunne formulere det en ser eller hører. (Bergsland & Jæger, 2014, s.67-68).

3.1.1 Observasjon

Da jeg skulle velge metode så var en kvalitativ observasjon ganske hensiktsmessig for å få svar på problemstillingen min. Gjennom en observasjon får en mulighet til å se hvordan mennesker samhandler og hvordan de bruker det fysiske rommet. Her skjerpes sansene våre og alle inntrykk blir tatt vare på i form av nedskrivning på ark. Her får vi vite hvorfor de handler som de gjør og hensikten med dette (Dalland, 2020, s.102-106) Ved at jeg foretok meg en kvalitativ observasjon fikk jeg en helhetsforståelse og jeg kunne se samspillet mellom barna.

Jeg valgte å foreta meg observasjonen på en avdeling som har mye fokus på gjenbruksmaterialer og bruker disse aktivt i strukturerte og/eller ustrukturerte aktiviteter. Under en slik observasjon presiserer Dalland at den bør inneholde hva jeg ønsker å få vite noe mer om eller få svar på. (Dalland, 2020, s.112). Jeg hadde på forhånd avtalt med intervjuobjektet hva jeg ville undersøke. Dermed la informanten opp til dette og jeg fikk foreta meg en strukturert observasjon hvor situasjonen var gitt på forhånd.

3.1.2 Intervju

Siden min problemstilling omhandler personalet var det nødvendig at jeg også tok intervju som metode for å innhente informasjon. Observasjon alene hadde ikke gitt meg innblikk i hvordan personalet støtter barna i deres utforsking og lek. Et intervju skal ikke bare fortelle om intervjuobjektet, men også om ting som skjer rundt personen. (Dalland, 2020, s.66). Ved at jeg foretok meg ett kvalitativt semistrukturert intervju fikk jeg innblikk i hvordan informantene forstår det som foregår rundt seg, samt at jeg kunne komme med spørsmål utenfor intervjuguiden alt etter som hva personen forteller. (Dalland, 2020, s.68). Ved at jeg først gjennomførte observasjonen, stilte jeg den første informanten spørsmål om hva jeg hadde sett som jeg ønsket ett mer utdypende svar på.

3.2 Valg av informanter

Da jeg skulle finne informanter til intervju og observasjon så tok jeg kontakt med barnehager som hadde fokus på gjenbruk. Jeg gjorde da ett strategisk utvalg som ifølge Dalland er personer som man tror har noe å fortelle om temaet. (Dalland, 2020, s.60). Det skulle vise seg at dette ikke var så enkelt da det var få pedagoger som hadde interesse eller fokus på dette området. Etter en del telefonsamtaler og mailer til flere mulige barnehager fikk jeg tak i to informanter. Hos den første informanten fikk jeg lov til å komme og observere en aktivitet på avdelingen hvor jeg så oppfulgte med et intervju. Da jeg tok kontakt med den andre informanten spurte jeg også om det var mulig å gjøre både en observasjon og et intervju. Dette var ikke mulig å gjennomføre på grunn av stort sykefravær, men jeg fikk lov til å foreta meg et intervju av personen. Begge informantene mine har en interesse for gjenbruksmaterialer og hadde mye å si om det.

3.3 Planlegging av datainnsamling

I forkant av det første intervjuet laget jeg en intervjuguide som inneholdt spørsmål om problemstillingen. Denne sendte jeg til informanten i forkant slik at personen fikk forberedt seg på spørsmålene. Dermed fikk jeg mer utdypende svar som jeg kan tolke og analysere videre. Dermed kunne jeg ha større fokus på godt samspill med intervjuobjektet.

Selve intervjuguiden laget jeg med nøyaktige spørsmål som skulle stilles. Jeg laget spørsmål som omhandlet personalets syn på frileken og hvordan de legger opp til dette, men også hvordan barna responderer på opplegget. Den vanligste formen innenfor et kvalitativt intervju er et semistrukturert eller delvis strukturert intervju. Her er det en samtale mellom forsker og informant. (Bergsland & Jæger, 2014, s.71). Jeg foretok meg nok ett litt for strukturert intervju hvor jeg ikke lot meg selv gå mye utenfor guiden. Dette kan ha ført til at jeg ikke fikk utdypende nok svar eller andre svar som kunne vært nyttig å ha med seg videre.

Før mitt andre intervju med en ny informant så forbedret jeg intervjuguiden. Jeg gjorde om spørsmålene slik at de ble mer åpne i håp om at jeg skulle få mer utdypende svar. Jeg la også på nye spørsmål og tok bort de jeg ikke mente hadde hensikt for problemstillingen. Denne intervjuguiden sendte jeg til informanten i god tid før intervjuet.

3.4 Beskrivelse av gjennomføring

Informant 1: Jeg valgte å observere på en avdeling og ha intervju i etterkant med samme informant som var til stede. Da jeg gjennomførte observasjonen hadde jeg en medelev ved siden av meg. Det er lett å bli distraheret og ikke få med seg det essensielle ved en observasjon. Dermed vil det å ha fire øyne til stedet i stedet for to, øke påliteligheten til det som samles inn. (Dalland, 2020, s.63). Vi holdt kontakt over mail hvor jeg forklarte hva jeg ønsket å se etter slik at informanten kunne tilrettelegge en aktivitet deretter. Vi avtalte så et tidspunkt som jeg kunne komme til avdelingen.

Før observasjonen startet så introduserte jeg meg for barnegruppen og fortalte om hvorfor jeg og min medelev var der den dagen. En liten gruppe med barn skulle lage og drive en godteributikk da vi observerte. Jeg har sett på hvordan den ansatte fører barnas lek videre under aktiviteten, samt hva barna fantaserer og lager av materialene. Jeg valgte at vi ikke skulle delta noe under observasjonen da dette kunne påvirke resultatet.

Etter observasjonen var over gikk jeg og informanten inn på et kontor hvor vi kunne gjennomføre intervjuet. Underveis kom det barn utenfor som forstyrret litt konsentrasjonen og roen. Dette kan ha vært med på å endre utfallet på intervjuet.

Gjennomførelsen av intervjuet gikk ikke helt etter mine tanker og forhåpninger. Jeg hadde ikke foretatt meg mange intervjuer i forkant av dette og visste ikke helt hva jeg gikk til. Selve intervjuguiden er en hjelpende hånd for å huske temaene jeg ønsker å få svar på og skal brukes så fritt som mulig. (Dalland, 2020, s.83). Jeg startet med å fortelle hva jeg ønsket å få svar på og begynte med noen lette ubetydelige spørsmål slik at vi fikk samtalen i gang. Jeg gikk så i gang med spørsmålene som gikk dypere i problemstillingen min. Ved at jeg ikke hadde hatt et prøveintervju med denne intervjuguiden på forhånd, viste det seg at det var mange repeterende spørsmål. Heldigvis hadde jeg fått mye informasjon på forhånd ved hjelp av observasjonen, som var med på å utfylle det jeg ikke fikk svar på i intervjuet. I etterkant av intervjuet var det flere spørsmål jeg ønsket å få svar på og jeg tok derfor kontakt med informanten på nytt. Det var enklest for informanten å sende svarene på de nye spørsmålene på mail.

Informant 2: Det var bare mulig for meg å foreta et intervju med denne informanten. Her hadde jeg ikke med meg en medelev, da jeg gjennomførte intervjuet på hjemstedet mitt. Jeg gjennomførte intervjuet i informantens plantid og vi hadde dermed god tid til å snakke nøye gjennom spørsmålene.

Jeg følte meg mer forberedt til dette intervjuet da jeg allerede hadde fått øvd meg på forhånd. Jeg startet med å fortelle litt om prosjektet mitt og fikk informanten til å krysse av på samtykkeskjemaet. Under intervjuet prøvde jeg holde en flytende samtale samtidig som jeg noterte ned det som ble sagt. Jeg merket at det var lettere denne gangen da det var mitt andre intervju og jeg visste vi hadde god tid. Under spørsmålene fikk jeg lange og gode svar som jeg har god bruk for i oppgaven min.

3.5 Analysearbeid

Analysearbeidet foregår gjennom hele forløpet og er ikke en isolert prosess. (Bergsland & Jæger, 2014, s.81) Det vil si at jeg starter allerede arbeidet i det jeg har innsamlingen av datamaterialet. Men vi må skille på det som foregår underveis og den faktiske analysen. Det er i analysen jeg vil presentere nye perspektiver og drøfte det i lys av teori som jeg har presentert i teori kapittelet. I etterkant av innhenting av datamaterialet så startet jeg arbeidet

med å strukturere og skape orden i dataen. Jeg startet først med å fin-skrive det jeg hadde hentet inn av data. Siden alt var skrevet for hånd på papir så tok jeg bort det som ikke var viktig å ta med for å få svar på problemstillingen, og satte alt systematisk inn i et dokument på pc. Jeg fargekoordinerte så all dataen i ulike temaer som jeg tenker er hensiktsmessig for å få svar på min problemstilling. Jeg har valgt å ta for meg to overordnede temaer: det fysiske rommet og det menneskelige aspektet. Her vil det igjen være undertemaer som belyser min oppgave.

3.6 Metodekritikk

Jeg valgte å innsamle dataen min ved å skrive det ned på ark under observasjonen og notere på pc under intervjuene. Det er viktig å være kritisk over innsamlingsstrategiene man har brukt da ingen metode er feilfri. (Bergsland & Jæger, 2014, s.80). Jeg hadde en medelev med meg under observasjonen som er med på å øke troverdigheten min litt. Begrunnelsen for dette er at medeleven kunne notere ned synsvinkler under observasjonen som jeg ikke fikk med meg. Jeg fikk bare gjennomført observasjonen hos informant 1 samt et påfølgende intervju. Ved at jeg ikke gjennomførte en observasjon hos informant 2 kan det være at jeg ikke får med det store bildet hos denne avdelingen. Her må jeg stole på det informanten forteller og stille meg kritisk uten å ha sett det selv.

I forhold til intervjuet så brukte jeg som skrevet over, ingen båndopptaker. Dermed så ble min troverdighet svekket i dette arbeidet med innhenting av data. Grunnen til dette er at jeg ikke fikk skrevet ned alt som ble sagt og jeg kan ha mistet mye essensielt i prosessen. Ved at jeg heller ikke hadde foretatt meg ett prøve intervju før det første intervjuet, så ble mange av spørsmålene repeterende og jeg fikk ikke utfyllende nok svar på min problemstilling. Men ved at jeg foretok meg ett til intervju av en ny informant, fikk jeg god nok data for å svare på problemstillingen.

3.7 Ethiske retningslinjer

Informanten skal føle seg ivaretatt av meg som forsker i ett forskningsprosjekt. Dermed er det viktig at jeg som forsker ivaretar personvern og ikke krenker personen ved behandling av dette. (Bergsland & Jæger, 2014, s.83). I oppstart av prosjektet ble informantene opplyst om at de måtte samtykke til å delta i et skjema som jeg hadde utarbeidet på forhånd. I dette skjema kommer det ikke frem informasjon om den deltakende, og personen måtte krysse av og skrive dato for å delta. I dette samtykke informerte jeg om forskningens mål, om at

deltakelsen er frivillig og at personen kan trekke seg når som helst. (Bergsland & Jæger, 2014, s.83). Ved at jeg omtaler informanten for person eller informant så opprettholder jeg personens konfidensialitet. Dette er en trygghet for informantens sensitive opplysninger slik at den ikke skades eller får alvorlige belastninger. (Bergsland & Jæger, 2014, s.85). Jeg behandler alt av datamaterialet nøye og vil bare dele det som er nødvendig med mine veiledere. Etter prosjektets slutt vil jeg slette alt av innsamlet data.

4.Funn og drøfting

4.1 Tilbud av materiale

Funn:

I starten av intervjuene ble informantene spurt om hva de la i gjenbruksbegrepet. Selv så forklarte jeg ikke hva jeg personlig la i begrepet da jeg ikke ville legge noen føringer. Men jeg hadde en tanke om at gjenbruksmaterialer var det samme som mange beskriver som udefinert materiale. Dette skulle være materialer som blir brukt på en ny måte og som ikke har en gitt definisjon. Informant 1 forklarte at det skulle være et materiale som har vært brukt i en sammenheng tidligere som de gir ny verdi. Dette skal gi grunnlag for utforskning, fantasifull lek og stimulere barnet på en kreativ måte. Informanten forklarer videre at de har et eget konstruksjonsrom på avdelingen. Der befinner det seg ulike papprør, plastbokser, kabeltrommer og kasser for å nevne noe. Informanten viser også til det rommet som jeg gjennomførte observasjonen min i. Der la jeg merke til hva det var tilbudt av materialer for barna. Informanten hadde lagt opp til at barna skulle lage en godteributikk og de måtte dermed lage det som skulle selges. Selve rommet var innredet med hyller hvor det befant seg små kasser med alt mulig slags udefinert materiale som korker fra yoghurter og vinflasker. Det var plassert plastikkballer av ulik størrelsen på hyllen og alt var i barnas høyde.

Informant 2 var mer spesifikk i svaret sitt og fortalte at det kunne være det som mange så på som «søppel» slik som pappesker eller doruller. Men forklarte også at gjenbruk kunne være innkjøpte ting som blir brukt på en annen måte enn hva produktet er tenkt til. Det viktigste var at dette var materialer som blir brukt på nye måter enn hva det egentlig er tenkt til og at det var nok av det. Informanten var veldig opptatt av barnas affordanser når de skulle få inn nytt materiale. Det ville by på nye utfordringer slik at de fikk trent både finmotorikken og fantasien. Jeg ønsker å legge til et fint sitat denne informanten kom med: «De voksne henter inn materiell som kan brukes til mye forskjellig og som barna kan konstruere sin egen lek

med, som da kan bli hva som helst hvor det bare er fantasien som setter grenser». Informanten jobbet ikke spesifikt med gjenbruks begrepet men brukte heller begrepet udefinerbart materiale. Informanten kom med ett eksempel på smoothie korker som kunne brukes som fyllmateriale i en kjøkkenkrok, i stedet for tradisjonelle forhåndsdefinerte mat-leker.

Drøfting:

Hvordan man definerer begrepet gjenbruk kan gjenspeile hvilken tilnærming en har til begrepet. (Bråten & Kvalbein, 2014, s.26). Ut fra informantenes svar så har de en positiv tanke om begrepet og synes ikke at dette er ekkelt eller verdiløst materiale. Det viser seg at informantene hadde litt ulikt syn på hva som defineres som gjenbruksmateriale. Den ene informanten var tydelig på at dette var materialet som ikke var kjøpt inn for å brukes på nye måter. Men heller materiale som de hadde fått gratis eller som de hadde tatt med hjemmefra. I motsetning til informant 2 som var åpen for at de kunne kjøpe inn materiale så lenge det ble brukt på en annen måte. Men de er begge enige om at forhåndsdefinerte leker ikke åpner opp for like mange muligheter slik som udefinerbart materiale. Bråten og Kvalbeins beskrivelse om at gjenbruk er noe som blir brukt på nytt eller får ett nytt liv, er noe begge informanter mer eller mindre snakker om da de skal definere begrepet. Beskrivelsen passer også godt med hva jeg observerte under observasjonen hos informant 1. Ett av barna bruker vinkorker som muffinser som hun legger på ett kakefat. Et annet barn bruker ispinner på et lokk for å lage en pastarett. Fredriksen (2013) hevder at barna får stimulert nysgjerrigheten ved å bruke ulike materiale. Den tanken er noe som kan gjenspeiles i eksemplene fra observasjonen. Barna får utforske materialer og la fantasien ta overhånd for hva det kan bli.

Hva som blir tilbudt av materialet kan gjenspeile hvor godt den voksne støtter barnas fantasifulle utforsking og lek. Bråten og Kvalbein mener at hvis barna skal oppleve spenning og kreativitet rundt det å skape ett nytt produkt, så må personalet ha en god innstilling til gjenbruksmaterialer. Dermed vil personalet tørre å ta inn materiale som mange kanskje ser på som søppel, men som egentlig kan være verdifullt i barnas øyne. Når personalet først introduserer nytt materiale er det viktig at det finnes nok av det. Informant 2 nevner spesielt dette som viktig da alle vil ha det samme. Dette er noe Bernsen også nevner i sitt kapittel om barnas lekerom. Toddlerne er spesielt glad i å herme etter hverandre i leken, dermed vil de ha det samme som lekepartneren. (Bernsen, 2019, s.77)

Som nevnt i teoridelen om materialenes muligheter så viser Trageton til en undersøkelse fra 1992 om leketilbudene i barnehagen. For da 30 år siden var det mest utbredt med Lego og playmo i barnehagen som lekemateriell. Sammenlignet med hva informantene forteller om tilbudet i dag så kan vi se at barnehagekulturen har utviklet seg i den forstand at det har blitt mer akseptert med udefinerbart materiell. Trageton hevder at det krever mer innsats fra barna for å transformere udefinerbart materiale til leken. Selv om dette kan være sant i noen tilfeller så vil udefinerbart materiale gi barna muligheten til å se ulike affordances. Og disse affordansene som informant 2 nevner som viktig er noe barna får godt utbytte av. De får stimulert nysgjerrigheten og vil kunne utvikle fantasien. Her vil det bare være fantasien som setter grenser for hva et objekt kan være eller bli.

4.2 Rommets tilrettelegging

Funn

«Barna bruker udefinerbart materiale til å iscenesette leken sin og konstruere den verden som de er i» Dette er hva informant 2 mener barna bruker de udefinerbare materialene til. Da jeg spurte om hva informantene syntes var viktig når et nytt materiale skulle introduseres for barna, så fikk jeg litt ulike svar. Informant 1 mente at det var viktig å snakke med barna slik at de fikk vise det frem til alle. Så må det få en fast plass i rommet slik at barna vet hvor de kan finne det og hvor de skal sette det på plass når de er ferdige. Denne informanten var også opptatt av at det skulle være materialer som barna hadde interesse av, og at personalet skulle utforme rommet i henhold til dette. Informant 2 var opptatt av at det skal legges frem på en spennende måte ved å skape noen impulser for barna, uten å legge noen føringer. Legges det føringer vil det bli en mer lukket tilnærming og da vil det kunne hemme barnas fantasi og kreativitet. Selve rommet skal ryddes for alt annet slik at det bare er det nye materialet som står i fokus. Jeg syntes det var spennende hva informant 2 svarte og valgte å komme med et oppfølgingsspørsmål om hvordan barna reagerer. Hun forteller at noen er skeptiske og bruker lang tid på å utforske, mens andre løper inn og begynner prosessen med å utforske og sanse. Hun kommer med ett eksempel fra barnas fantasi om materialene. Sanseflasker bruktes til å mate dukkene eller andre barn. Andre ganger har de blitt brukt til te-party hvor flaskene har vært ulike former for drikke.

Drøfting

Vygotskij hevder at erfaringer er med på å danne grunnlaget for fantasien. Det vil si at jo mer materialer barna får erfaring med, desto mer vil deres fantasi utvikle seg til nye høyder.

Dermed vil personalet ha en stor påvirkningskraft i den forstand at de kan velge å lukke eller åpne for barnas fantasi og utforskning i forhold til hvordan de utformer rommet.

Bernsen (2019) hevder at lekemiljøet forandres ut fra hvordan de voksne iscenesetter rommet. Det er interessant at informant 2 forteller at barna videre da iscenesetter sin lek ut fra hvilke materialer de har tilgjengelig, og kommer med eksempler på hvordan barna har gjort det. Her får vi et lite innblikk i hvordan rommet og materialene påvirker barna positivt i henhold til deres fantasi. Den samme informant snakker om hvordan en lukket tilnærming påvirker barna. Bernsen mener også at personalets løsninger vil være med på å åpne eller lukke for barnas fantasi og muligheter i leken. Hun forklarer videre at personalet blir mer aktiv og syntes det er spennende når lekerommet forandres. (Bernsen, 2019, s.74). Dette betyr at rommets utforming og materialene som tilbys har stor påvirkningskraft på både barna og de voksne.

Informant 1 var svært opptatt av at rommet skulle tilrettelegges ut fra barnas interesser. Fredriksen (2013) filmet aktiviteter hun hadde med barna for å se om rommet hadde påvirkningskraft. Da hun så gjennom aktiviteten i ettertid så viste det seg at rommets form, størrelse og innredning hadde mye å si for barnas aktivitet. Informanten syntes det var viktig at de viste frem alle materialene til barna slik at alle fikk se. Hvordan dette blir presentert kan være med på å danne bruksområdet og synet på tingen for barna.

Som nevnt i teoridelen om rommets utforming, så viste jeg til et eksempel fra Bernsen hvor de hadde byttet ut alle lekene med bøtter. Observasjonen jeg foretok meg hos informant 1 kan sammenlignes litt med dette. I motsetning til eksempelet så var dette et rom som hadde faste materialer, men disse materialene var ikke forhåndsdefinerte og åpnet opp for fantasi og utforskning. Jeg observerte at barna syntes dette var gøy og informant fortalte i ettertid at barna blir fort ferdige med leker som har en gitt definisjon i forhold til gjenbruksmaterialer. Da jeg foretok meg observasjonen hos denne informant så var aktiviteten delvis voksenstyrt. Den voksne hadde laget en impuls som informant 2 henviser til. Dette var med på å styre aktiviteten i den retningen den voksne hadde lagt opp til. Fredriksen (2013) valgte å ikke gripe inn i hennes aktivitet. Dermed måtte barna bruke egen fantasi og se affordancene, altså mulighetene i materialene. Aktiviteten jeg observerte levde barna seg godt inn i og de

var selvstendige i leken. De fantaserte om materialene og gikk utenfor godteributikk aktiviteten etter en stund. Da var det telefon og musikk som gjaldt og den voksne oppmuntret barna til å dra leken videre.

4.3 voksenrollen

4.3.1 Påvirkningskraft

Funn:

Informantene sier mye om personalet og hvordan de er i møte med barna i utforskingen. Informant 2 mener at personalets holdninger og innvirkninger har noe å si for barna, og at det er viktig at de har gode holdninger og kunnskaper om barns lek og kreative prosesser. De voksne begrenser ofte fantasien til materialene, og legger mer føringer når ting er statiske og definerte. Personalet har en tendens til å stoppe mange kreative prosesser fordi det ikke passer inn i deres verden. Legger de føringer så er det en mer lukket tilnærming, men hvis man i stedet venter med å bryte inn og se hvordan barna tenker så vil leken, fantasien og utforskingen utfolde seg mer. Informant 1 forteller at de voksne er veldig opptatt av å lage et opplegg som gir barna et utbytte, dermed gir de forslag til aktiviteter ut fra hva de vet at barna liker og er opptatte av. Personalet har ofte refleksjoner sammen på avdelingen om hvordan de kan være til stede for barna og bruke rommet som den tredje pedagog. Under aktivitetene med utforsking av nytt materiale så er det prosessen og at de har nok tid som er det viktigste og ikke selve resultatet.

Drøfting:

De voksne har stor påvirkningskraft på prosessen barna befinner seg i når de skal utforske eller leke med et materiale. Det er fint å høre at informantene forteller de ulike sidene ved voksenrollen, da det gir meg et innblikk i hvordan personalet kan støtte eller ødelegge den kreative utforskingen. Informantene mener at den voksne ikke skal gripe inn i leken uten å være lydhør ovenfor barna. Dette er noe også rammeplanen fastslår: «personalet skal observere, analysere, støtte, delta i og berike leken på barnas premisser». (Utdanningsdirektoratet, 2017). Informant 1 hevder at man kan støtte barna ved å lage et opplegg ut fra deres interesser. Det er vanskelig for barna å leke eller fantasere om noe de ikke har kjennskap til, og det er derfor essensielt at de voksne observerer og henter inn informasjon slik at de kan lage dette opplegget. (Öhman, 2012, s.234). Dette er også noe

denne informanten gjorde under opplegget jeg observerte. Den voksne la opp til en aktivitet om en godteributikk som tidligere nevnt. Informanten forklarte at dette var noe de observerte at barna ofte lekte, og ville derfor dra leken videre ved å være fysisk til stede.

Informant 1 sier at det er viktig at barna får nok tid når det lages et opplegg. Ved at barnet får rikelig med tid så har de muligheten til å havne i den gode flytsonen som Kibsgaard (2014) refererer til. Barnet vil få gode utbytter av å havne i denne sonen så det er viktig at den voksne ikke avbryter unødige. Informant 2 mener at personalet stopper mange kreative prosesser fordi de griper inn for tidlig uten å ha observert barna først. Öhman refererer til en del forskere som også har samme synspunkt som mine informanter. De mener at de voksne forstyrrer barns naturlige lekeprosess ved at de griper inn og at de heller bør være til stede verbalt. Barna vil da bli selvstendige og komme frem til egne kreative løsninger. (Öhman, 2012, s.234). Leken vil da utfolde seg mer og barnet vil styrke egen fantasi mener informant 2.

4.3.2 Personalets holdninger

Funn:

Jeg har ikke fått informasjon fra informant 1 på dette punktet og vil bare basere meg på hva informant 2 har av tanker. Siden barn er i en fase i livet hvor de prøver ut ting og lager seg erfaringer, så bør tilbudet av materialer i barnehagen gjenspeile dette. Dermed må personalets holdninger til materialene være gode.

Informanten tror at gjenbruksmaterialer utfordrer personalet litt fordi de voksne er veldig glad i helt konkrete ting som de vet hvordan brukes. Vet de ikke hva en ting kan være så mister de kontrollen. Mange kreative prosesser hos barna har en tendens til å bli stoppet av personalet da det ikke passer inn i deres verden og planlegging. Informanten tror også at voksne er mindre fantasifulle enn barna fordi de tenker mer på konsekvensene og hva som er forhåndsbestemt.

I en praksisperiode informanten hadde så tok personen for seg ett prosjekt med pappesker.

Informanten fortalte om en praksisperiode vedkommende hadde. Der hadde de satt frem pappesker i flere omganger gjennom perioden. I en av omgangene observerte informanten at barna satte eskene etter hverandre og sa at det var et tog. Det var viktig for informanten at de voksne ikke skulle legge føringer på hva barna skulle gjøre med eskene ved å si bestemt hva de laget. «Alle så jo at barna laget et tog men ingen skulle si konkret hva det var».

Informanten ville at de voksne skulle vente til barna selv benevner hva de lager eller gjør før

de griper inn. «At man som voksen går inn og er litt lekeleder går fint så lenge man lager historien basert på hva barna kom med, og at grunnen til at du er der er for å hjelpe barna inn i leken». Dette er hva informanten mener den voksnes rolle kan være.

Som nevnt i metoddelen så foretok jeg meg en observasjon hos informant 1. Jeg observerte at informanten innledet aktiviteten med noe vedkommende sa at barna var opptatt av. Underveis spør informanten hva barna trenger mer av uten å komme med konkrete forslag. Den voksne er åpen for barnas initiativ og endrer ikke deres oppfatning om hva ting kan være. Det er fire ulike barn i aktiviteten og alle prøver å få informantens oppmerksomhet. Personen responderer oftest på barnet som roper høyest, selv om vedkommende allerede er i samtale med et barn.

Drøfting:

Personalets holdninger til barna i leken er et viktig aspekt i det å støtte dem i utforskningen. Jeg har derfor valgt å trekke frem hva informant 2 sier om voksenrollen, samt hva jeg har observert i observasjonen hos informant 1.

Mary Douglas var sosialantropolog og mente at det ikke er noe som heter søppel, men at noe er på feil eller riktig sted. (Bråten & Kvalbein, 2019, s.145). Denne holdningen er det nok mange voksne som hadde trengt. Voksnes erfaring med materialer kommer fra oppveksten og det er lett å ha skylapper for nye bruksområder. Informant 2 hevder at de voksne ikke er så glad i ting de ikke vet hvordan kan brukes, og dette er noe også Bråten og Kvalbein mener. Det ukjente er ubehagelig i forhold til det velkjente. Det vil være sentralt å måtte jobbe med egne holdninger i personalet før de voksne kan støtte barna riktig i deres utforsking. Dermed vil det bli en positiv opplevelse for begge parter.

Moe (2018) tror at barn har større fantasi enn voksne. Han begrunner det med at barna har større tro på eget produkt laget av fantasien og hører mindre på hva de rundt sier eller mener. Han nevner også dette virkelighetsgrunnlaget som er blitt dannet av hva vi har erfart og opplevd. Siden voksne har levd lengre så vil nok de ha grunnlaget for en større fantasi enn barn som har levd bare et par år. Siden jeg ikke har noe teori til å etterprøve hva informanten sier om dette så kan jeg ikke konstatere noe, men det kan nok være en sannhet i at voksne er fra en kultur hvor ting er forhåndsdefinerte og har en gitt funksjon.

Begreper *lekeleder* er noe både informanten og Vygotskij betegner som en aktiv voksenrolle. Når Vygotskij snakker om rollen som lekeleder så nevner han at de voksne gjerne må

engasjere seg og støtte barna i deres lek, men at man må være bevisst på valgene man tar slik at leken forlenges og berikes på en god måte. (Öhman, 2012, s.245). Det er sentralt at den voksne skal være lydhør ovenfor barnet før de griper inn i leken. Informanten syntes det viktigste er at de voksne ikke legger ord i munnen på barnet før barnet selv kommer med informasjon. Öhman mener at den voksne tar del i barnets lekverden gjennom å snakke om og leke det barnet er interessert i. (Öhman, 2012, s.241). Vi kan se at det er sentralt at man går ut fra hva barnet har av interesser og meninger. Gjennom dette får også barnet en sterk medvirkning i leken. Medvirkning vil teoretisk sett si at barnet kan uttrykke seg fritt, være aktiv deltakende og bli inkludert i barnehagen. (Larsen & Slåtten, 2015, s.275). Man skulle kanskje trodd at det var en selvfølge at de skal kunne bestemme deres egen lek, men det kan være mange voksne som har en mer styrende rolle ovenfor barna.

Öhman (2012) refererer til flere ulike roller den voksne kan ha i leken med barna, og jeg har ovenfor nevnt *lekeleder* som er en veldig aktiv rolle. Rollen *rekvisitør* er en litt mindre aktiv rolle som jeg vil knytte til observasjonen jeg foretok meg. Her er den voksne mer støttende enn deltakende i leken. De kan tilby hjelp men bare etter barnas forespørsel. Dette er en av mange ulike måter man kan støtte barna i deres fantasifulle utforskning av materialer. Som informant 2 sa så legger man ingen føringer og lar barna selv fantasere. Dette er en rolle som jeg mener at informanten hadde ovenfor barna. Det ble laget et opplegg ut fra barnas interesser men den voksne var til stede for barna verbalt i stedet for aktivt. Öhman (2012) gir eksempler på at de voksne kan støtte leken ved å gi råd om temaer eller hente rekvisitter. Dette var noe informanten ikke gjorde og som kan ha medført til at leken fort stoppet opp. Selve leken varte i rundt ti minutter og jeg observerte at barna var svært opptatt av selve leken når den pågikk. Da de ikke fikk innspill fra den voksne døde leken etter hvert ut. Dette er en av mange ulike måter man kan støtte barna i deres fantasifulle utforskning av materialer. Som informant 2 sa så legger man ingen føringer og lar barna selv fantasere.

5.Oppsummering/konklusjon

I denne oppgaven så har jeg intervjuet to informanter fra ulike barnehager og gjennomført en observasjon hos en av dem. Der fikk jeg informasjon om hva de har av tanker og erfaringer om å støtte barnas utforskning med gjenbruksmateriale, men også hvordan de faktisk gjør det i praksis. Min problemstilling gikk ut på å finne ut av *hvordan de ansatte støtter barns fantasifulle utforskning og lek med gjenbruksmateriale*.

Gjennom innhenting av teori etter endt datainnsamling så har jeg sett mange koblinger mellom hva informantene sa og det jeg leste. Selvfølgelig var det også noen motsigende utsagn som er naturlig da alle har ulike meninger og oppfatninger. Jeg har sett på hvordan rommet har betydning for barnas utforsking, lek og fantasi. En måte de ansatte kan støtte barnas fantasifulle utforsking og lek med gjenbruksmaterialer, kan være gjennom å tilrettelegge rommet. Bernsen (2019) hevder at hvordan de voksne former rommet kan åpne eller lukke for barnas fantasi og muligheter i leken. Dette er også noe den ene informanten jeg intervjuet mente. I observasjonen jeg foretok meg så var hele rommet utstyrt med gjenbruksmaterialer, og etter mine og min medelev sine tolkninger så åpnet dette for at barna var mer kreative i leken enn hva vi hadde sett tidligere i praksisperioder.

Det med å tilrettelegge rommet handler også om hvilke materialer som tilbys til barna. Informant 2 kom med et fint sitat som forklarer hva barn kan bruke gjenbruksmaterialer til. «Barna bruker udefinert materiale til å iscenesette leken sin og konstruere den verden som de er i». Både Fredriksen (2013) og denne informanten så viktigheten i slike materialer da det byr på ulike affordances. Her vil barna kunne bruke fantasien til å forme materiale til deres lek. Når det kom til hva gjenbruksmaterialer egentlig er så mente informantene at det kunne være mye, men det viktigste var at dette var noe som ga grunnlag for utforsking, fantasifull lek og stimulerte barnet på en kreativ måte.

Etter å ha pratet med informantene og observert på en avdeling så viste det seg at hvordan de ansatte opptrer i leken med barna kan påvirke dem i en positiv eller negativ forstand. Grunnen til at jeg har valgt å presentere dette med voksnes innblanding i barnas lek er for å vise at det kan sammenlignes med barnas utforsking av nytt materiale. Prinsippene er det samme og den voksne kan velge å opptre likt som om det skulle vært en lek. Gjennom denne oppgaven har jeg tatt for meg den voksnes rolle som lekeleder og rekvisitør. Det er sentralt at den voksne skal være lydhør ovenfor barnet i samvær med dem og mye teori, informantene og rammeplanen belyser viktigheten av dette. Informant 2 var den som først belyste begrepet lekeleder for meg og forklarte at det er fint å være lekeleder så lenge historien man lager er basert på barnas innspill, og at grunnen til at en er der er for å hjelpe barna inn i leken. Öhman (2012) forklarer at spesielt de yngste trenger ekstra hjelp med å komme inn i leken, og det samme kan sies om utforskingen. Informant 2 jobbet med de yngste og forklarte at noen barn trengte en ekstra hånd når det skulle utforskes eller lekes med nytt materialet. Andre klarte det helt fint selv. Voksnes innblanding kan altså være positiv om man observerer og er lydhør ovenfor barna før man griper inn.

Rekvisitør rollen er ganske lik lekeleder men dette er en rolle hvor man ikke direkte er aktiv deltakende, men heller støttende etter barnas forespørsel. I min observasjon tolket jeg informantens rolle som dette. Dette vil være med på å gjøre barna selvstendige i sin utforsking og lek, men de kan få innspill om de ønsker det slik at det kan utdype seg mer eller vare lengre.

Jeg har lært utrolig mye gjennom denne prosessen og har fått innsikt i hvordan de ansatte kan støtte barna gjennom tilrettelegging av rommet, materialtilbud og roller i leken. Jeg tar spesielt med meg hvordan jeg kan opptre i barnas lek uten at jeg hindrer de i deres fantasi og utforsking. Fra tidligere praksisperioder har jeg fått høre at jeg er flink på å leve meg inn i barnas lekverden, men selv så har jeg ikke følt meg god nok på å være lydhør og ikke la mine egne tanker styre deres lek. Jeg tar med meg mye av tanker og måter å gjennomføre ting på fra denne oppgaven, og jeg håper at jeg kan inspirere flere til å se mulighetene i gjenbruksmaterialer og vise at det gir barna mer enn hva vi tror.

6.Litteraturliste

- Bergsland, & Jæger, H. (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Cappelen Damm akademisk.
- Bernsen, A. S. (2019). Barnas lekerom i forandring. Thoresen, E (red.) *Kunstpedagogisk utviklingsarbeid i barnehagen*. Fagbokforlaget
- Brostrom, S. & Frøkjær, T. (2016). *Realfag i barnehagen*. Pedagogisk forum
- Bråten, I. & Kvalbein, Å. (2019). Den lille tingverdenen- gjenbruk og nye materialpraksiser i barnehagen. Thoresen, E (red.) *Kunstpedagogisk utviklingsarbeid i barnehagen*. Fagbokforlaget.
- Bråten, I. & Kvalbein, Å. (2014). *Ting på nytt: en gjenbruksdidaktikk*. Fagbokforlaget.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utgave.). Gyldendal.
- Fredriksen, C.B. (2013). *Begripe med kroppen: Barns erfaringer som grunnlag for all læring*. Universitetsforlaget.
- Glaser, V., Størksen, I., & Drugli, M. B. (2014). *Utvikling, lek og læring i barnehagen: forskning og praksis*. Fagbokforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2017).
Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Udir.
<https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>
- Larsen, A., & Slåtten, M. (2015). *En bok om oppvekst: Samfunnsfag for barnehagelærere* (4. utg.). Fagbokforlag
- Moe, J. (2018). Kreativitet. Moe, J (red.) *Boka om kunst og håndverk i barnehagen*. Universitetsforlaget

Moe, J. (2018). Materialer, form og rom- inne og ute. Moe, J (red.) *Boka om kunst og håndverk i barnehagen*.

Universitetsforlaget

Trageton. A. (2007). *Leik med materiale: konstruksjonsleik 1-7 år*. Pensumtjeneste AS

Waterhouse, A. H. L (2013). *I materialenes verden: perspektiver og praksiser i barnehagens*

kunstneriske virksomhet. Fagbokforlaget

Öhman. M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Pedagogisk forum

7.Vedlegg

Vedlegg 1

Intervjuguide

Foreløpig problemstilling: Hvordan legger personalet til rette for fantasifull lek med gjenbruksmaterialer

- **Hvilken aldersgruppe jobber du med?**
- **Hvordan jobber dere med gjenbruksmaterialer på avdelinga?**

-Hva er grunnen til at dere jobber med det?

- **Hva er ditt forhold til gjenbruk og udefinerbart materialet?**

-Har du interesse for begrepet? Spesiell utdanning?

- **Hvordan forholder personalet seg til begrepet gjenbruk?**
- **Hva er det dere legger i begrepet gjenbruksmaterialet? Hvilken type materialet er det for dere?**
- **Hva synes du er viktig når materialet skal introduseres for barna?**
- **Hvordan tilrettelegger dere for at barna kan fritt leke og være kreativ med materialene?**
- **Hvis dere lager ett produkt av materialer, legger dere opp til fri lek med produktet for barna i etterkant av en aktivitet?**
- **Hva tror du barna får ut av å leke med slikt materialet?**

Vedlegg 2

DronningMaudsMinne

HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vil du delta i bachelorprosjektet

«Hvordan personalet legger til rette for fantasifull lek med gjenbruksmaterialer»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å finne ut av hvordan personalet legger opp til at barna kan undre seg og leke fritt med gjenbruksmaterialer. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet med dette bachelorprosjektet er å observere, intervju og analysere hvordan personalet legger opp til at barna får leke fritt med gjenbruksmaterialer, og bruke det til hva fantasien sier.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Jeg skal intervju deg og vil skrive ned på pc det som blir sagt. Dette vil bli slettet i etterkant av prosjektet

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke ditt samtykke fram til prosjektets slutt, uten å oppgi noen grunn.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Prosjektet skal avsluttes 29/04-2022

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig:
Jørgen Moe & Børge Iversen

Student: Julie Aarnæs

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *hvordan personalet legger til rette for fantasifull lek med gjenbruksmaterialer?* Jeg samtykker til:

å delta i *intervju*.

Dato: .....

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg/vi ikke innhente din underskrift. Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.